

Nr 4.

Ankom till riksdagens kansli den 29 mars 1927 kl. 10 f. m.

Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 4, i anledning av väckt motion angående anordnande av idrottslig och förberedande militär utbildning vid läroanstalter och skolor.

I en inom andra kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 198, har herr Anderson i Linköping m. fl. hemställt, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att utredning verkställes rörande idrottslig och förberedande militär utbildning vid läroanstalter och skolor samt att av utredningen föranledda förslag om möjligt underställas 1928 års riksdag.

Motionen.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har på författningsenligt sätt inhämtat yttranden över motionen från skolöverstyrelsen och chefen för generalstaben. Skolöverstyrelsen anförd endast, att den icke i detta sammanhang torde hava att angiva sin ståndpunkt till huvudfrågorna och meddelar, att den icke har något att erinra mot att de ifrågasatta utredningarna komma till stånd. Chefens för generalstaben yttrande åtföljer som bilaga detta utlåtande.

Yttranden.

Uppslaget till införande av militärövningar vid de högre allmänna läroverken, folkskoleseminarierna och de tekniska elementarskolorna gavs av Rikets Ständer år 1860. Skälet var, att en mera utbredd färdighet i vapenkonst och andra militära övningar skulle till gagn i en framtid för fäderneslandets försvar kunna genom undervisning i skolorna bibringas det uppväxande släktet. Kungl. cirkulär i ärendet utfärdades första gången den 9 januari 1863.

Historik.

För utsträckning av krigsutbildningen vid rikets offentliga skolor och undervisningsverk anvisades anslag av 1869 års riksdag.

År 1897 hemställde rektorn vid Härnösands folkskoleseminarium i skrivelse till Härnösands domkapitel, att folkskoleseminarierna bleve helt befriade från skyldigheten att anställa militärövningar med sina elever. Domkapitlet hörde rektorerna m. fl. vid de allmänna läroverken inom stiftet och underställde ärendet Kungl. Maj:ts prövning. Kungl. Maj:t infordrade yttranden från bl. a. övriga domkapitel med åläggande att höra läroverkskollegierna vid underlydande högre allmänna läroverk och folkskoleseminarier. Majoriteten av de hörda uttalade sig för övningarnas avskaffande eller väsentliga inskränkande vid

såväl de högre allmänna läroverken som folkskoleseminarierna. Chefen för generalstaben, vars yttrande även infortrats, hemställde att ansökan »icke måtte för närvarande till någon Kungl. Maj:ts åtgärd föranleda».

Vid olika tillfällen, åren 1870, 1890, 1901 och 1904 höjdes anslagen för hit-hörande ändamål.

Vid 1908 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t bland annat övningarnas om-ändring till »skjututbildning vid de högre allmänna läroverken, folkskolesemi-narierna och de tekniska elementarskolorna». I anledning av detta förslag väcktes inom andra kammaren en motion om militärövningarnas indragning. Statsutskottet avstyrkte såväl regeringsförslaget som motionen, och riksdagen beslöt i överensstämmelse med statsutskottets hemställan.

År 1910 vidtogs en förändring av övningarnas anordning, så att de kommo att huvudsakligen omfatta skjututbildning.

Vid 1917 års riksdag väcktes i andra kammaren av herr E. A. Nilsson i Örebro motioner, nr 55, 56, 57, om indragning av militärövningarna vid de allmänna läroverken, de tekniska elementarskolorna och folkskoleseminarierna. Statsutskottet tillstyrkte bifall till motionerna med motivering att ifrågavarande övningar icke längre kunde betraktas såsom nödvändiga ur militär synpunkt, samt att den meddelade utbildningens värde ej kunde anses motsvara de där-med förenade kostnaderna. Riksdagen beslöt i enlighet med statsutskottets hemställan.

Utskottet. Utskottet vill fästa uppmärksamheten vid att, då militärövningarna på 1860-talet infördes vid en del högre läroanstalter, den allmänna värnplikten ännu ej var införd i vårt land. Redan på 1890-talet, alltså vid en tidpunkt, då utbildningstiden för de värnpliktiga var avsevärt kortare än den nuvarande, framkom krav på dessa övningars avskaffande. Våra dagars vidlyftigare utbildning av de värnpliktiga och då särskilt av de kategorier, för vilka dylika övningar främst ifrågasättas, gör ett återinförande av militärutbildning i skolorna ännu mindre behöfligt.

Under den tid, då dylik utbildning var anordnad, var dess värde synnerligen omstritt, vilket även visas därav att den ej ansågs kunna berättiga till någon minskning av fredsutbildningen för de värnpliktiga, som genomgått denna förberedande utbildning. Man torde kunna antaga, att så ej heller skulle bli fallet, ifall man ånyo komme att införa dylika s. k. militärövningar.

Anordnande i skolorna av en förberedande militär utbildning skulle helt visst draga betydande kostnader. Enär nyttan ur militär synpunkt ej heller framdeles torde komma att motsvara dessa kostnader, anser sig utskottet även på denna grund böra avstyrka motionen.

Utskottet kan vidare under inga förhållanden biträda förslaget om att den fysiska fostran vid våra skolor skulle sammankopplas med eller utgöra en förberedelse för den militära utbildningen. I den mån förslaget avser att viss militär utbildning skulle införas jämväl i folkskolorna, anser utskottet ett dylikt sammanförande olämpligt redan med hänsyn till barnens ålder och ut-

vecklingsstadium. Det borde icke råda några delade meningar om att exempelvis undervisningen om huvuddragen av vårt försvars organisation lämpligen meddelas i samband med undervisningen i medborgarkunskap och ej av särskilda militära lärare. Det är en uppenbart omöjlig begäran, att, såsom generalstabschefen i sitt avgivna yttrande ifrågasätter, »som slutresultat av utbildningen bör framgå elevens uppfattning i fråga om vilken gren av försvarsväsendet han önskar vid fullgörande av värnplikten tillhöra, samt lärarens bedömande, för vilken gren av försvaret han anses lämplig». Denna förberedande utbildning skulle dessutom enligt generalstabschefens anförda yttrande göras obligatorisk samt för de allmänna läroverken, realskolor, folkskolläroarsseminarier och tekniska läroverk dessutom förbindas med en årlig examen med vitsord. En så anordnad militär utbildning anses emellertid icke av generalstabschefen kunna tillmätas sådant värde, att någon nedsättning i tjänstgöringstiden vid värnpliktens fullgörande på grund härav kan ifrågasättas.

Därtill kommer, att skolundervisningen bör träda i fredsidéns tjänst, såsom gällande undervisningsplan för rikets folkskolor i anvisningarna för historieundervisningen föreskriver. Det skulle helt visst verka egendomligt, om man, samtidigt med att dessa bestämmelser tillämpas, organiserade militärövningar vid skolorna eller tvångskommenderade gymnasier till förberedande militär utbildning under sommarferierna.

Vad slutligen ungdomens fysiska fostran i allmänhet beträffar, delar utskottet motionärernas uppfattning, att denna fråga är av synnerlig vikt och med fog kan göra anspråk på statsmakternas intresse, men hävdar med bestämdhet, att den fysiska fostran bör hållas strängt skild från varje militärt inslag och syfte. Intresse från statsmakternas sida för skolungdomens fysiska fostran förefinnes emellertid redan och senast vid årets riksdag har Kungl. Maj:t i proposition, nr 116, angående omorganisation av det högre skolväsendet m. m. föreslagit, att det vanliga skolarbetet under högst 20 dagar av läsåret finge inställas och att av dessa minst 15 dagar fastställdes skola disponeras för främjandet av idrottsliv och friluftsvärksamhet. Riksdagen kommer sålunda i sammanhang med behandling av proposition nr 116 att taga ställning till frågan om en rationell utvidgning av den fysiska fostran, vadan således ej heller ur denna synpunkt finnes någon anledning att tillmötesgå motionärernas begäran om utredning.

På ovan anförda skäl får utskottet alltså hemställa,

att motionen II: 198 ej måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 28 mars 1927.

På utskottets vägnar:

RUBEN WAGNSSON.

Närvarande: herrar *Wagnsson*, *Lindmark*, *Englund*, *Gardell* i Stenstu*, *Andrén*, *Mårtenson*, fru *Vessman*, herrar *Frost**, *Grapenson* och *Björling*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Lindmark*, *Gardell* i Stenstu, *Andrén* och *Grapenson*, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»I skilda kulturländer har frågan om ungdomens fysiska fostran under senare tid vunnit ökad aktualitet. Det forcerade intellektuella arbete, som utmärker vår tids skolor, särskilt de högre, har med tvingande nödvändighet krävt ett större mått av fysisk fostran, för att ungdomen utan skada skall kunna bära skolans ansträngningar. De stora fordringar, som vår tids nervösa jäkt och ofta enformiga arbete ställa på människornas fysiska kraft och uthållighet, ha dessutom ytterligare understrukit behovet att redan i skolan lägga en god grund för individens fysiska utveckling.

Ur allmänt nationella synpunkter måste det vara ett intresse av högsta vikt att bevara och stärka det uppväxande släktets hälsa under en tid, som ställer ovanligt stora krav på individernas och folkens fysiska och psykiska kraft.

De vinnningar, som på denna väg kunna göras, komma också omedelbart det nationella försvaret till godo. Från militära synpunkter har man med ledning av världskrigets erfarenheter med växande styrka framhållit betydelsen av den manliga ungdomens fysiska fostran. Det har visat sig oerhört mycket lättare att göra en god soldat av den, som förut utbildats i gymnastik och idrott, än av den, som saknat en dylik utbildning. Då man sökt opponera sig mot tanken, »att den fysiska fostran vid våra skolor skulle sammankopplas med eller utgöra en förberedelse för den militära utbildningen», så gör man sig skyldig till en hopplös och förvånansvärd opposition mot ett sammanhang, som ligger i tingens egen natur och som ej kan brytas. Ingen opposition, vore den än aldrig så mäktig, kan förhindra, att en god fysisk fostran utgör en god förberedelse för den militära utbildningen, vilken i sin tur till icke ringa del har karaktären av fysisk fostran.

För ett folk, som av olika skäl i hög grad minskat de värnpliktiges utbildningstid, borde det vara en angelägenhet av största vikt att öka folkets hälsa och landets försvarskraft genom en god fysisk fostran. Denna viktiga fråga har visserligen i olika sammanhang blivit berörd i vissa offentliga utredningar, men har aldrig blivit föremål för en så omfattande undersökning, som frågans vikt kräver. Då motionärerna nu föreslagit, att en dylik utredning måtte före-

tagas, då generalstabschefen varmt tillstyrkt igångsättandet av densamma och skolöverstyrelsen icke haft någonting att erinra mot, att en sådan utredning komme till stånd, har utskottet på förut anförda grunder ansett, att föreliggande motion bör bifallas. Ifrågavarande utredning bör i enlighet med motionens förslag även undersöka frågan, på vilket skolstadium vissa mera utpräglat militära inslag böra få förekomma i skolungdomens fysiska fostran. Vissa av de olägenheter, som ur försvarets synpunkter äro förknippade med de värnpliktiges nuvarande korta övningstid, skulle helt visst till en del kunna övervinnas, om den mognare skolungdomen vid våra gymnasier, folkskoleseminarier och tekniska elementarskolor erhöle ett visst mått av förberedande militär utbildning.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att andra kammaren måtte för sin del besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att utredning verkställas rörande idrottslig och förberedande militär utbildning vid läroanstalter och skolor samt att av utredningen föranledda förslag om möjligt underställas 1928 års riksdag.»

*Bilaga.**Till Riksdagens andra kammarens första tillfälliga utskott.*

Båda de föreliggande motionerna hava likartat syfte: idrottslig och förberedande militär utbildning för att främja såväl ungdomens fysiska fostran som också på samma gång försvaret. Till omfattning äro de däremot väsentligt olika.

Motion nr 198 avser allmän idrottslig och förberedande militär utbildning vid läroanstalter och skolor, tydligen lagd på så bred bas som möjligt och därför huvudsakligen ordnad såsom obligatorisk utbildning.

Motion nr 199 avser däremot ett begränsat ändamål: att för skolungdom, som reflekterar på reservofficersanställning, anordna frivillig, till ferietid förlagd militär utbildning, såsom förberedelse till reservofficersutbildningen. Motionens syfte är att på denna väg främja den för försvaret viktiga reservofficersrekryteringen, vilken genom förändringarna inom härväsendet kommit i ett ogynnsamt läge och behöver upphjälpas.

Att förslag i båda dessa syften nu framkommit, torde hava sin förklaring i tidsförhållandena. Inom ett flertal länder har efter världskriget framträtt en strävan att upprätthålla ett effektivt försvar med kortare tjänstgöringstid för den värnpliktige än före världskriget. Såsom ett medel att med lägre värnpliktstjänstgöring upprätthålla den effektivitet hos försvaret, som tidsförhållandena fortfarande obönhörligt fordra, har man sökt använda förberedande militärutbildning före värnpliktens inträde, givetvis under olika efter de skilda nationernas förhållanden avpassade former.

Ytterligare anledningar till att man i flera länder just nu strävar efter att stärka försvaret genom förberedande militärutbildning för den uppväxande ungdomen — förbunden med idrottslig utbildning på grund av det nära inre samband, som förefinnes mellan dessa båda utbildningsgrenar — torde vara att finna såväl i ideella som också i praktiska motiv.

De praktiska motiven ligga däri, att den fysiska och idrottsliga utbildning, som ungdomen under alla förhållanden behöver, kan läggas så, att den på samma gång tjänar som förberedande militär utbildning. Den militärutbildning, som fullgöres av den mognade mannen, blir genom en sådan förberedande militärutbildning väsentligen underlättad. På sådant sätt ernås relativt lätt en högre effekt av försvaret än eljest.

De ideella motiven ligga först och främst däri, att de förpliktelser ifråga om fosterlandets försvar, vilka åligga varje medborgare, bliva mera levande, om de redan i ungdomsåren klarläggas och omsättas i efter ungdomens krafter och kynne avpassad handling, i form av undervisning om och förberedande utbildning för fullgörande av medborgarens högsta plikt, att vid behov värna sitt land.

De ideella motivens betydelse kan även sägas ligga däri, att den förberedande militära utbildningen lämnar åt ungdomen tillfälle att på ett tidigt stadium lägga i dagen och även själv komma underfund med, var inom försvaret envar bäst kan komma till nytta. Den ideella betydelsen av den förberedande militära utbildningen ligger således kanske främst däri, att ynglingens sär-

skilda anlag och böjelser härunder komma till synes, så att han må kunna redan från värnpliktstjänstgöringens första dag sättas på sin rätta plats. Under framtidens krig måste nationens samtliga krafter tagas i anspråk. Det är därför av synnerlig vikt, att dessa krafter användas på det lämpligaste sättet. I alldeles särskild grad måste detta gälla nationens levande kraft, enkannerligen de värnpliktiga. Det kan icke förnekas, att värnpliktstjänstgöringen innebär ett tvång, vilket i viss mån blir mera kännbart, i samma mån som individernas frihet utvecklas inom det borgerliga samhället. Under sådana förhållanden måste det för den värnpliktige bli lättare att finna sig tillrädda under militärtjänstgöringen och att underordna sig dess nödvändiga begränsning av individens självbestämmanderätt, i samma mån han känner, att han kommit på en plats, där han kan göra sig gällande och där han kan bli till verklig nytta.

Med hänsyn till utvecklingen inom andra länder är det naturligt och önskvärdt att undersöka, huruvida även hos oss försvaret skulle kunna på den förberedande militärutbildningens väg tillföras såväl ett välbehövt, materiellt krafttillskott, som också något av de ideella värden, varom i det föregående talats.

Det är tydligt, att, om dessa synpunkter äro riktiga, den förberedande militära utbildningen är ägnad att icke allenast giva större effektivitet åt värnpliktsarmén och åt hela försvarsväsendet, utan framför allt att tillföra försvaret och värnplikten välbehöfliga och ovärderliga ideella landvinningar.

I. Idrottslig och förberedande militär utbildning åt ungdomen inom vissa främmande länder.

Enär, som inledningsvis påvisats, främmande länders exempel torde hava påverkat intresset inom vårt land för idrottslig och förberedande militär utbildning åt ungdomen, torde det vara lämpligt att här lämna en översikt över huru denna angelägenhet ordnats inom vissa främmande länder.

Denna utredning lämnas i bil. 1.

II. Motion nr 198 angående idrottslig och förberedande militär utbildning i allmänhet.

Båda de föreliggande motionerna synas mig, såsom ovan antytts, stå i god överensstämmelse med tidsförhållandena och med den militära utvecklingen i ett flertal länder, samt äro redan på grund härav förtjänta av synnerlig uppmärksamhet.

Motion nr 198 åberopar sig såsom motivering på ett tjänsteutlåtande, som av chefen för generalstaben nyligen avgivits över av tillkallade sakkunniga utarbetat förslag rörande gymnastiska centralinstitutets omorganisation. Det torde redan härav framgå, att jag finner motionens syfte behjärtansvärdt och den begärda utredningen av behovet påkallad.

Härutöver torde böra framhållas följande.

A. Enär, såsom bekant, Sverige ända till år 1918 haft förberedande militär utbildning i form av *skolungdomens vapenövningar* — fr. o. m. år 1910 utbytt mot *skolungdomens skjutövningar* — synes det lämpligt att här lämna en kort historik rörande denna utbildning.

Uppslaget till militärövningar, ordnade genom av Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelser, gavs av Rikets Ständer i skrivelse till Kungl. Maj:t år 1860. Men redan före denna tid voro militärövningar i förening med gymnastikunder-

A. Frdgans
tidigare histo-
ria i Sverige.

visningen införda vid de flesta läroverk. I Rikets Ständers skrivelse begärdes, att Kungl. Maj: t täcktes tillse, »på vad sätt en mera utbredd färdighet i vapenkonst och andra militära övningar må till gagn i en framtid för fäderneslandets försvar kunna genom undervisning i skolorna bibringas det uppväxande släktet».

År 1863 utfärdade Kungl. Maj: t i nådigt cirkulär bestämmelser rörande undervisning i gymnastik och militärövningar vid elementarläroverken, folkskollärarseminarierna och folkskolorna. I ingressen till detta cirkulär säges bl. a.: »Stor vikt ligger därpå, att en ensidig utveckling av själsförmögenheterna hos den uppväxande ungdomen förekommes och att åtgärder varda vidtagna till befrämjande av denna ungdoms fysiska utbildning till ett kraftigt, stark och härdat släkte, samt enär tillika otvivelaktigt är, att genom införandet av militära övningar och vapenkonst bland de ämnen, varuti undervisning vid skolorna meddelas, en allmän medborgerlig krigsbildning, säkrare än genom något annat medel, hos nationen grundlägges och såmedelst åt fäderneslandet beredes ett i farans stund allestädes tillgängligt värn för dess självständighet, på samma gång som dessa övningar i betydande mån böra bidraga både att vänja det uppväxande släktet till en oavvänd uppmärksamhet på givna föreskrifter, till ordning och livaktighet, samt att redan tidigt vänja desamma till en klarare, på hela levnadsriktningen inverkan besinning därav, att de kunskaper och krafter, som läroverket har till föremål att bibringa och utveckla, böra i en framtid till gagn för fäderneslandet användas.»

Den militära utbildning, som genom detta cirkulär anbefalldes, omfattade för elementarläroverken infanterirörelser, exercis och bajonettfäktning, värjföring och målskjutning; för folkskollärarseminarier och folkskolor var programmet mera begränsat.

I fråga om *folkskolornas* lärjungar begränsades genom ett nådigt cirkulär av den 23 mars 1870 militärutbildningen ytterligare, genom anvisning »att dessa lärjungar i allmänhet icke hunnit den ålder, då egentliga övningar med vapen kunna vara lämpliga eller rätt fruktbarande, vadan på detta tidiga stadium uppmärksamheten borde uteslutande riktas därpå, att barnen må vinna en god kroppsställning, att deras fysiska krafter fritt och harmoniskt utbildas, att de må lära sig gå i takt och hålla sig tillsammans i trupp samt vända på stället och under marsch.»

Härmed kan den förberedande militärutbildningen, vad folkskolorna angår, sägas hava fått den begränsning, den alltjämt har, nämligen till gymnastik, idrott och lekar. Enligt gällande undervisningsplan för folkskolorna skall bl. a. anslås minst fyra halva eller två hela dagar vardera höst- eller vårtermin för lekar och idrottsövningar i det fria.

I och med försvarsväsendets utveckling fr. o. m. 1890-talet blevo militärövningarna vid allmänna läroverk, tekniska skolor och folkskollärarseminarier efter hand ordnade genom närmare föreskrifter, bland vilka de mest betydande äro av år 1895 samt av år 1902. År 1910 genomfördes en koncentration av utbildningen i den riktningen, att militärövningarna ersättas av enbart *skjututbildning*, lagd på bredare och mer rationell bas än förut.

Fråga om indragning av skolungdomens militär- eller skjutövningar framkom först uti en framställning från rektorn vid Härnösands folkskollärarseminarium år 1897. Myndigheterna hördes häröver, men förslaget ledde icke till någon åtgärd.

Vid 1908 års riksdag väcktes motion om militärövningarnas indragning, men förslaget vann icke riksdagens bifall.

Vid 1917 års riksdag väcktes motion i samma syfte av herr E. A. Nilsson

i Örebro. Som huvudsakligt skäl åberopade han då förändrade förhållanden och särskilt den ökade utbildning för de värnpliktiga, som 1914 års härordning medfört. Motionen vann riksdagens bifall, och därmed upphörde militärövningarna fr. o. m. 1918.

B. Då nu fråga uppstått att, om än i nya former, ånyo bereda skolungdomen förberedande militär utbildning, hava, som av det föregående framgår, synpunkterna undergått en betydande utveckling. B. Nya synpunkter på frågan.

Ur praktisk synpunkt vill man taga fasta på att den idrottsliga fostran, skolungdomen under alla förhållanden behöver, kan och bör läggas så, att den på samma gång utgör en förberedande militär utbildning och därmed gagnar försvaret. Den förberedande militära utbildning, som föreslås, bör därför väsentligen inriktas på sådana utbildningsgrenar, vilka helt ligga inom idrottens område. Skjutning, såsom en god och fostrande idrott, bör där också ingå, men ej såsom dominerande utbildningsgren.

Utbildningen måste dock även lägga an på att bibringa ungdomen kunskap om och förståelse för vårt försvars organisation och uppgift. Härigenom och genom den praktiska idrottsliga utbildningen få skolynglingarna lära känna och lägga i dagen sina anlag och sin fallenhet för olika försvarsgrenar, och de böra såsom en följd härav vid värnpliktens fullgörande gå till sitt arbete med mera känsla och förståelse för värnplikten och försvaret samt kunna inom detsamma sättas en var på den plats, där han bäst kan vara till nytta.

På dessa och i det föregående utvecklade synpunkter grundar sig det förslag till program för den ifrågasatta utredningen, som här följer.

C. Förslag till program för utredning ang. idrottslig och förberedande militär utbildning vid läroverk och skolor i enlighet med motion nr 198.

1. Folkskolor.

Genom 1863 års k. cirkulär angående gymnastik och militärövningar i läroverk och skolor hade militärövningar anbefallts även för folkskolorna, fast efter mera begränsat program. Genom k. cirkulär av 1870 begränsades programmet ytterligare. Där framhölls — såsom redan nämnts — »att dessa lärjungar i allmänhet icke hunnit den ålder, då egentliga övningar med vapen kunna vara lämpliga eller rätt fruktbarande, vadan på detta tidiga stadium uppmärksamheten borde uteslutande riktas därpå, att barnen må vinna god kroppsställning, att deras fysiska krafter fritt och harmoniskt utbildas, att de må lära sig gå i takt och hålla sig tillsammans i trupp samt vända på stället och under marsch.»

Gällande undervisningsplan för folkskolorna (av år 1919) anslår till lek och idrott minst 4 halva eller 2 hela dagar vardera höst- och vårterminen.

Med hänsyn till åldersförhållanden och tillgången på lärarkrafter måste inom folkskolan och fortsättningsskolan den idrottsliga och förberedande militära utbildningen alltid hållas inom ett starkt begränsat program.

Som *utbildningens mål*, i vad angår förberedande militär utbildning — således frånsett den rent idrottsliga utbildningen — bör sättas:

1. Teoretisk undervisning om huvuddragen av vårt försvars organisation och uppgift.

2. Praktisk förutbildning, förslagsvis i följande övningsgrenar:

- a) kartläsning, orientering, terrängförflyttning;
- b) spaning och bevakning.

Kartläsning har här upptagits, emedan nöjaktig kunskap däri är grundläggande för de båda andra under a) upptagna övningsgrenarna. Kartläsning ingår emellertid redan i folkskolans undervisningsprogram, nämligen under hembygdsundervisning. För den idrottsliga undervisningen gäller det därför endast, att denna kartläsning blir så lagd, som de båda ifrågavarande övningsgrenarna betinga.

Som slutresultat av utbildningen bör framgå elevens uppfattning i fråga om vilken gren av försvarsväsendet han önskar vid fullgörande av värnplikten tillhöra, samt lärarens bedömning, för vilken gren av försvaret han anses lämplig.

Denna utbildning bör, liksom den idrottsliga utbildningen i övrigt, vara *obligatorisk*. I densamma ha icke medtagits marscher, skjutning och signalering, ej heller lägerliv. Dessa övningsgrenar kunna lämpligen bli föremål för *frivillig* utbildning vid de folkskolor och fortsättningsskolor, vid vilka förutsättningar för sådan utbildning förefinnas.

Hur lång tid — utom den som nu är anslagen till lek och idrott — som vid folkskolor och fortsättningsskolor bör anslås åt här avsedd utbildning, synes ej lämpligen kunna här föreslås utan torde böra lämnas öppet till blivande utredning.

I fråga om högre folkskolor och kommunala mellanskolor synes det för vanliga folkskolor föreslagna programmet böra påbyggas, och då lämpligen med delar av det program, som i det följande föreslås för allmänna läroverk.

Vid *värnpliktstjänstgöringens fullgörande* kan någon nedsättning i tjänstgöringstiden givetvis icke ifrågasättas på grund av denna mycket begränsade militära förutbildning. Det kan däremot förutsättas, att på grund av densamma — särskilt på grund av undervisningen om vårt försvars organisation och uppgift — de värnpliktiga skola själva kunna medverka till att de vid inskrivningarna och vid sedermera inträffande uppdelning till olika tjänster komma en var på den plats, som han bäst passar för. Vid inskrivningen till värnpliktig böra därför de inskrivningsskyldigas önskemål och deras vitsord från den förberedande militära utbildningen tagas under omprövning, varvid företräde ifråga om val till placering bör givas åt dem, som hava goda vitsord från den förberedande utbildningen. Vidare kan förutbildningen medföra den betydande vinsten, att utbildningen vid värnpliktstjänstgöringen kan *tidigare än eljest ledas in på tillämpningsövningar* samt därigenom bliva för försvaret mer givande, för de värnpliktiga mer intresseväckande.

Utöver den begränsade militära förutbildning, som sålunda föreslås för folkskolorna, kunna dessas elever — liksom landets ungdom i övrigt — erhalla *militär förutbildning inom de frivilliga föreningar för ungdomens idrottsliga och förberedande militärutbildning*, som i det följande föreslås. Här hänvisas därför till dessa förslag (III).

2. Allmänna läroverk, realskolor, folkskollärarseminarier och tekniska läroverk.

a) Obligatorisk utbildning.

1. Allmänna läroverk.

Som *utbildningens mål* i vad angår förberedande militär utbildning — således fränsett den rent idrottsliga utbildningen — bör sättas:

1) Teoretisk undervisning om huvuddragen av vårt försvars organisation och uppgift.

2) Praktisk förutbildning i följande övningsgrenar:

- a) Kartläsning, orientering, terrängförflyttningar,
- b) spaning och bevakning,
- c) förflyttning i trupp (marsch) på väg och i terräng,
- d) signalering,
- e) skjutning,

f) lägerliv och därmed förbundna övningsgrenar (matlagning, anordnande av läger, utrustningens vård).

Som slutresultat av utbildningen bör framgå elevens uppfattning ifråga om vilken gren av försvarsväsendet han önskar vid fullgörande av värnplikten tillhöra samt lärarens bedömning, för vilken gren av försvaret han anses lämplig.

I fråga om *utbildningens omfattning* synes därtill böra anslås ungefär samma timantal som tidigare till militärövningarna nämligen 240. Fördelas dessa timmar på gymnasiets fyra ringar, blir det 60 timmar per läsår. Härtill bör komma en lägerperiod om 14 dagar under ferietid, förlagd till sommaren efter tredje ringens genomgående.

Ur militär synpunkt kunna dessa timmar fördelas på enkeltimmar — föreläsningar, teoretisk och praktisk undervisning i kartläsning och signalering — samt på halv- och möjligen på några heldagsövningar.

Utbildningen bör vara underkastad årlig examen med vitsord.

I fråga om värnpliktens fullgörande av dem, vilka genomgått den militära förutbildningen, gälla samma synpunkter som framställts ovan under I. Folkskolor.

b) *Frivillig utbildning.*

Även ifråga om läroverk gäller, vad under folkskolor sagts, att utöver den obligatoriska militära och idrottsliga utbildningen i skolorna bör *frivillig* sådan utbildning uppmuntras. I fråga härom hänvisas till förslag härom under III nedan.

2. *Realskolor.*

För realskolor synes utbildningen böra ordnas efter samma synpunkter, som äro angivna för kommunala mellanskolor.

3. *Folkskollärarseminarier.*

Utbildningen bör ordnas i samma omfattning som inom allmänna läroverken. Utbildningens mål blir framför allt att förbereda eleverna för uppgiften såsom lärare vid folkskolorna i idrott och förberedande militär utbildning. Detta påkallar dock icke något väsentligt olika program mot det för allmänna läroverken utan allenast att vid undervisningen tyngdpunkten lägges på att bibringa eleverna förmåga att undervisa i de övningsgrenar, vilka även stå på folkskolans program.

Övriga synpunkter, vilka framställts rörande allmänna läroverken, gälla även i huvudsak beträffande seminarierna.

4. *Tekniska läroverk.*

Samma synpunkter, som framställts rörande elementarläroverk, gälla även här.

III. Frivillig utbildning.

Frivillig idrottslig och förberedande militär utbildning bör uppmuntras. Den bör *regleras* i så måtto, att bestämda mål uppställas, och att uppnådda kunskaper och färdigheter *kontrolleras*.

Den frivilliga idrottsliga och förberedande militära utbildningen bör först och främst stödjas och regleras inom de sammanslutningar, vilka redan förefinnas. Dyliga sammanslutningar, inom vilka ungdomens idrottsliga utbildning är mera direkt inriktad på försvaret, äro särskilt landstormens ungdomsavdelningar, ungdomsklasserna inom det frivilliga skytteväsendet samt scout-rörelsen.

Exempel från flera andra länder, särskilt Frankrike och Nordamerikas Förenade stater, synas mana till att härutöver söka få till stånd frivilliga föreningar för ungdomens förberedande militära utbildning, lagda på bred bas, och med syfte att genom frivillig utbildning i ungdomsåren, förlagd till sommarläger och ferietid, åstadkomma en så pass grundlig och omfattande militär förutbildning, att den kunde verksamt bidraga till *rekryteringen av värnpliktigt underbefäl*, varjämte i dessa läger lämpligen någon medborgarkunskap borde bibringas.

För att en sådan utbildning, som här skisserats, skall kunna få verklig betydelse, måste emellertid flera viktiga betingelser uppfyllas.

Först och främst fordras, att tjänstgöringen och utbildningen organiseras och ledes efter militärt tillfredsställande grunder. Utbildningstiden, som kan fördelas på två eller flera somrar, måste vidare sammanlagt erhålla erforderlig längd. I detta sammanhang kan erinras om att den ökade utbildningstiden under första tjänstgöringen för underbefäl eller fackmän uppgår till sextio dagar.

För att under värnpliktstjänstgöringen kunna anordna särskild utbildning till underbefäl eller fackmän för dem, vilka genomgått här ifrågasatt frivillig förberedande utbildning, fordras, att anslutningen till denna utbildning blir så pass stor, att deltagarna vid värnpliktens fullgörande, därest så erfordras, kunna sammanföras i särskilda utbildningsgrupper.

Anslutningen skulle säkerligen ökas, därest ynglingen genom utbildning av detta slag kunde erhålla däremot svarande fördelar — möjlighet att utbildas till värnpliktigt underbefäl eller fackman utan förlängd första tjänstgöring. Huruvida eller i vad mån en dylik anordning kan befinnas möjlig eller lämplig, kan icke utan närmare utredning och försök med någon säkerhet bedömas. Härför erfordras emellertid i varje fall, att den frivilliga utbildningen omfattar hela utbildningsprogrammet under soldatskolans första tid eller åtminstone flertalet ämnen och utbildningsgrenar. Utbildningen synes böra begränsas till de truppslag, för vilka underbefäl och fackmän uttagas, infanteriet och trängen, och i första hand till infanteriet ensamt.

Ur försvarets synpunkt skulle det säkerligen vara en betydande vinst, därest på denna väg ungdom i större utsträckning förmåddes att frivilligt underkasta sig förberedande militär utbildning och därmed det värnpliktiga underbefälet kunde rekryteras även av män, vilka under uppväxtåren trätt in i det frivilliga försvarets leder.

III. Motion nr 199 ang. anordnande för skolungdom av frivillig, till ferietid förlagd militär utbildning, avseende förberedelse till reserv-officersutbildning.

Av redogörelsen rörande motsvarande förhållanden i vissa främmande länder (bil. 1), framgår, att man flestades — så i Frankrike, England samt Nordamerikas Förenade stater — sökt genom förberedande utbildning åt skolungdomen förbereda och förkorta den slutliga utbildningen till reservofficer samt att man på denna väg uppnått betydelsefulla resultat.

De skäl motionärerna åberopat för att även i vårt land söka på liknande vägar underlätta den viktiga reservofficersrekryteringen äro synnerligen bärande. Härför tala ytterligare de fördelar jag inledningsvis utvecklat beträffande förberedande militär utbildning i allmänhet, bestående däruti att sådan utbildning underlättar att före värnpliktens inträde lära känna den ene och den andre elevens anlag och intressen och att med hjälp härav vid den kommande värnpliktstjänstgöringen sätta en var på lämplig plats inom försvaret.

På grund av dessa förhållanden synes mig en sådan frivillig förberedande militär utbildning, som motionärerna ifrågasatt, vara en god utväg att upphjälpa reservofficersrekryteringen.

Av denna anledning har jag redan för någon tid sedan låtit inom generalstaben utföra förberedande undersökningar rörande organiserande av utbildning i samma syfte, som motionärerna ifrågasatt, ehuru utredningen icke ännu utmynnat i något slutgiltigt förslag.

På grund av denna utredning synas mig följande synpunkter och program lämpligen böra läggas till grund för den utredning, motionärerna begära.

1914 års härordning stadgade för de vapenföra studenterna en tjänstetid av sådan längd, att utbildning till reservofficer intill tiden för genomgång av reservofficerskurs vid krigsskolan icke förorsakade reservofficersaspiranten någon större tidsutdräkt i jämförelse med hans utbildning såsom vapenför student. Säkerligen i icke ringa mån tack vare detta förhållande kom också armén att tillföras ett betydande antal reservofficerare.

Redan minskningen av studenternas tjänstgöringstid i beväringens första uppbåd från 485 dagar enligt 1914 års härordning till 330 dagar under provisoriet orsakade en påtaglig minskning av antalet reservofficersaspiranter vid arméns huvudtruppslag, infanteriet. Sannolikt kommer den ytterligare nedskrivningen i 1925 års härordning till 260 dagar att verka ännu starkare i ogynnsam riktning.

Särskilt vid infanteriet och trängen, där krigsorganisationen i stor utsträckning bygger på reservpersonal, kan detta förhållande innebära en allvarlig olägenhet för arméns krigsberedskap.

Jämfört med värnpliktsutbildningen för studenter och likställda, 260 dagar, innebär utbildningen till reservofficer, som enligt gällande bestämmelser uppgår till 605 dagar, en ökning av utbildningstiden med 345 dagar, eller nära ett år. Om — såsom chefen för generalstaben funnit sig kunna tillstyrka — utbildningstiden till reservofficer vid infanteriet och intendenturtrupperna nedsattes till 485 dagar, så bliver dock alltjämt skillnaden ej mindre än 225 dagar eller $7\frac{1}{2}$ månad. Med hänsyn till nutidens skarpa tävlan om utkomst är det förklarligt, om under sådana förhållanden jämförelsevis få studenter anse sig hava möjlighet att fullgöra utbildning till reservofficer.

För att råda bot mot den otillräckliga reservofficersrekryteringen torde inom vårt land, liksom i flera andra länder, *frivillig förberedande militär ut-*

bildning för skolungdom, som vill inträda på reservofficersbanan, böra komma ifråga.

Denna frivilliga utbildning bör förläggas till sommarferierna under gymnasieåren — företrädesvis sommarferierna efter 2. och 3. ringarna.

De med utbildningen förenade ansträngningarna måste avpassas efter elevernas *kroppsutveckling*. Då sommarferierna redan nu i ganska stor omfattning användas till sådan förberedande praktisk utbildning, som kan ställa ganska stora krav på kroppskraft, exempelvis för sjömansyrket, ingenjörsvyrket, skogs- eller lantmåteribanen m. fl., finnes icke anledning att befara, att elevernas utvecklade fysik kan förminska den förberedande militärutbildningens värde. Så mycket mindre behöves detta befaras, därest lämpliga fordringar uppställas på elevernas kroppsbekaffenhet. Minimiåldern torde emellertid böra sättas till 16 år.

Företråde bör lämnas åt ynglingar, vilka äro goda gymnaster, idrottsmän eller skyttar eller genomgått landstormsutbildning eller scouttjänst.

Då den förberedande militärutbildningen närmast avser att underlätta reservofficersrekryteringen, bör den i främsta rummet stå öppen för studerande i gymnasium eller annan därmed jämförlig bildningsanstalt. Endast i andra rummet böra ynglingar, vilka endast hava realskolebildning, vinna tillträde.

Genom en omkring 2 månaders *förberedande militär utbildning* under tvenne på varandra följande somrar kunna enligt ovanstående grunder uttagna elever bibringas en icke obetydlig militär skolning. Omfattningen av densamma torde i varje fall kunna bliva sådan, att reservofficersutbildning (värnpliktstjänstgöring) sedermera kan bedrivas huvudsakligen i form av befälsutbildning. Detta torde vara möjligt, även om i utbildningsprogrammet inrymmes idrott, lekar och simsport samt någon teoretisk utbildning, liggande utanför det militära området, såsom medborgarkunskap och utvecklande av förståelse för försvaret m. m.

Åtminstone till en början, tills erfarenhet vunnits, bör utbildningen inskränkas till infanteritjänst.

Vid slutet av 1. sommaren bör prövning av eleverna äga rum, varefter endast fullt godkända och lämpliga elever beredas tillfälle till fortsatt utbildning påföljande sommar. Vid slutet av andra årets utbildning bör anordnas slutprövning, varefter avgångsbetyg utfärdas.

Av synnerlig vikt är, att *befäl* och *lärare* väljas bland högt kvalificerad personal med full kompetens såsom ungdomsledare.

Liksom ifråga om all frivillig utbildning kan ifrågasättas, huruvida här avsedd utbildning bör anordnas och ledas av arméns myndigheter eller av någon frivillig organisation med understöd av staten och kontroll från vederbörlig myndighets sida. Vissa fördelar skulle måhända kunna vinnas genom att en frivillig organisation toge frågan om hand, bestående i möjlighet till smidigare organisation, kraftigare propaganda för anslutning, samt därigenom starkare anslutning än till statligt anordnande kurser. Icke desto mindre synes dock i detta fall, med hänsyn till den nära anslutning, vari den frivilliga utbildningen bör stå till den fortsatta, statligt ordnade utbildningen till reservofficer, även den förberedande utbildningen böra anordnas och ledas av arméns myndigheter.

Den fortsatta utbildningen för de elever, vilka med godkända betyg genomgått tvenne somrars förberedande militärutbildning och därefter vunnit anställning såsom reservofficersaspiranter, kan på olika sätt anknytas till utbildningsperioderna för sådana reservofficersaspiranter, vilka icke genomgått

förberedande militärutbildning. I bilaga 2 lämnas en redogörelse för olika, härvid framkomliga alternativ.

Rörande *kostnader*, som här avsedda frivilliga utbildning påkallar, må följande framhållas. I bil. 3 föreligger en kostnadsberäkning, som upprättats överslagsvis för en beräknad årlig elevstyrka av i medeltal 200 elever per årsklass. Från och med andra utbildningsåret, då två årsklasser elever årligen skulle utbildas, kunna som av bilagan framgår, kostnaderna för utbildningen beräknas till 95,160 kr. om året. Att märka är emellertid, att denna kostnad till stor del motväges av motsvarande minskning i utgifter på annat håll. Enär nämligen eleverna i de frivilliga kurserna skulle erhålla nedsättning i den fastställda reservofficersutbildningen med ett dagantal, som ungefär motsvarar den förberedande utbildningen, så skulle tydligen kostnaderna för den i vanlig ordning anordnade reservofficersutbildningen minska nära nog i motsvarande mån. Dock är det onekligt, att därest genom här ifrågasatt anordning reservofficersrekryteringen komme att i önskvärd utsträckning ökas, måhända ända upp till att motsvara behovet, så skulle därigenom en reell kostnadsökning inträda men tydligen en kostnadsökning av ur försvarets synpunkt enbart glädjande natur.

Som sammanfattning av mitt yttrande får jag äran framhålla,

Sammanfattning.

att de båda ifrågavarande motionerna äro synnerligen beaktansvärda,

att den utredning motion 198 ang. idrottslig och förberedande militär utbildning i allmänhet avser bör i vad angår den förberedande militära utbildningen äga rum med ledning av det förslag till program för en dylik utredning, som ovan under II: C lämnats,

att den utredning, som avses i motion n:r 199 ang. frivillig militär utbildning för skolorn, såsom förberedelse för utbildning till reservofficer, åtminstone i huvudsak bör äga rum med ledning och fullföljande av den utredning i frågan, vilken i det föregående under III lämnats.

Stockholm den 12 mars 1927.

C. G. HAMMARSKJÖLD.

Chef för generalstaben.

M. Dyrssen.

Idrottslig och förberedande militär utbildning åt ungdomen inom vissa främmande länder.

I främsta rummet intressera härvid våra grannländer.

Danmark.

Någon obligatorisk förberedande militärutbildning förekommer icke.

Däremot äro *frivilliga organisationer*, som arbeta för försvarets ändamål, mycket utbredda och hava gamla anor.

Dessa organisationer äro sammanförda i två huvudgrupper, nämligen de *frivilliga kårerna* och *skytteväsendet*.

De frivilliga kårerna ha en gemensam överledning, »Centralkommittén for de frivillige Korps». De hava gemensamma stadgar, utbildningsinstruktioner och reglementen.

Kårnas ändamål är att bibringa ungdomen utbildning i vapentjänst samt att av de icke värnpliktiga bilda en krigsstyrka, som kan deltaga i landets försvar i förening med armén, i vilken kårerna vid krigstillfälle ingå. Minimiåldern för inträde är 17 år. Medlemmarna utgå ur alla samhällsklasser.

Utbildningen försiggår i en rekryt-, en exercis- och en skjutskola. Vardera av dessa skolor pågår omkring 6 månader med omkring fem övningstimmar per vecka. Dessutom avhållas särskilda övningar under förläggning i läger, varjämte även samövning med armén förekommer.

Det frivilliga skytteväsendet är likaledes starkt utvecklat. Det räknade år 1923 59,000 aktiva medlemmar, såväl män och kvinnor som också minderåriga. Halva antalet medlemmar har deltagit i skjutövningar, de övriga enbart i gymnastik.

Norge.

Förberedande militärutbildning av någon betydelse synes icke förekomma.

Finland.

Någon obligatorisk förberedande militärutbildning förekommer icke.

Ungdomens frivilliga förberedelse för försvaret liksom det frivilliga försvaret i övrigt, är inordnad inom *skyddskårernas* livskraftiga organisation. Vid vissa skyddskårer finnas s. k. orava-(ekorr-)kompanier, sammansatta av ynglingar.

Inom samtliga skyddskårer utbildas ynglingar i åldern 17—19 år under kortare periodiskt återkommande övningar samt företrädesvis vid under somrarna återkommande lägermöten å omkring 10 dagar.

Ryssland.

I *princip* har bestämts, att hela undervisningsväsendet skall »militariserar», samt uppställts utomordentligt vittgående mål för den militära förutbildningen.

I *praktiken* synes dock huvudsakligen följande vara värt beaktande.

Den förberedande militära utbildningen vid *skolor och läroanstalter* torde vara av betydelse företrädesvis vid undervisningsanstalter motsvarande hos oss mel-lanskolor, högre allmänna läroverk samt högre undervisningsanstalter i övrigt.

Denna utbildning består av en teoretisk kurs i militära ämnen, f. n. 180 timmar, samt två månaders sommarövningar.

Vid lägre skolor torde någon effektiv förberedande militärutbildning icke i allmänhet vara ordnad.

Huvuddelen av den blivande värnpliktskontingenten erhåller däremot förberedande militärutbildning, vars ändamål är att bibringa medborgaren *militär och politisk utbildning* ävensom fysisk fostran. Utbildningen påbörjas under 20. levnadsåret och fortgår under två år i form av kortvariga möten vid särskilda utbildningsplatser i närheten av hemorten med sammanlagd längd av högst en månad om året under ledning av militärbefäl.

Frankrike.

Den fastställda ordningen för förberedande militär utbildning skiljer mellan *högre och lägre* sådan utbildning.

Den *lägre förberedande militära utbildningen*, vilken är *frivillig*, äger rum dels inom vissa av staten erkända föreningar, dels i form av skjutövningar i folkskolorna. En av krigsministeriet utfärdad *Instruktion rörande prov till ådagaläggande av ungdomens förberedande militära utbildning* av år 1921, reviderad 1923, innehåller bestämmelser rörande denna utbildnings mål, rörande innehåll och form för proven m. m. Avläggandet av godkänt prov berättigar till att efter vissa grunder välja truppslag och truppförband vid värnpliktens fullgörande och bereder möjlighet till hastigare befordran m. m. Sålunda kan på denna väg efter fyra månaders värnpliktstjänst ernås befordran till korpral och efter 9 månader befordran till furir (sergeant).

Den *högre förberedande militära utbildningen* är *obligatorisk* i vissa högre skolor (21 st.) samt *frivillig* i ett stort antal lägre undervisningsanstalter. De elever i de förstnämnda skolorna, vilka efter fullgörande av en tvåårig utbildning, avslutad med en synnerligen allvarlig examen, erhålla diplom, hava rättighet att omedelbart anmäla sig till genomgång av en 6 månaders reservofficerskurs. Bliva eleverna efter genomgåendet av denna kurs befordrade till reservofficerare eller reservunderofficerare, erhålla de 6 månaders avkortning i första tjänstgöringen. Den sålunda till ett år avkortade värnpliktstjänstgöringen fullgöres med 6 månaders *reservofficersutbildning* och 6 månaders *reservofficerstjänstgöring*. De ynglingar, vilka frivilligt tagit ovannämnda diplom, men vilka icke äga lagstadgad skolunderbyggnad, d. v. s. utgått från de lägre undervisningsanstalterna, äga efter fyllda 18 år ävenledes rättighet att genomgå reservofficerskurs, dock först efter inträdesexamen, avseende kontroll av den sökandes allmänbildning.

År 1920 framlades ett *lagförslag rörande fysisk fostran och förberedande militärutbildning*. Förslaget har visserligen icke blivit antaget, men det utgör alltså jämt grundvalen för diskussion rörande det ordnande av denna angelägenhet, som anses oavvisligt, icke minst i samband med den nedsättning av värnplikts-tjänstgöringen till ett år, som sannolikt förestår.

Enär förslaget visar de strömningar, vilka göra sig gällande på detta område, lämnas här en redogörelse för detsamma.

Den *fysiska fostran* skall för varje barn — oberoende av kön — taga sin början, då det fyllt 7 år och äga rum i familjerna — för privatundervisade barn — i skolorna, i vissa föreningar, i studentföreningar och vid särskilda utbildningskurser. Varje barn erhåller en »examensbok» (»livret individuel d'éducation physique»), i vilken all fullgjord utbildning antecknas. Varje yngling innehar en dylik bok, till dess han inskrives såsom värnpliktig.

Den förberedande militära utbildningen är att anse som en fortsatt fysisk fostran. Den tager sin början vid fyllda 17 år och avser att bibringa förståelse för militära frågor, väcka håg för soldatlivet samt kroppsligen förbereda militärutbildningen.

Utbildningen skall ordnas i tre avdelningar, vilka genomgås efter hand, då ynglingarna tillhöra motsvarande läroanstalter. I första avdelningen bibringas — i samma läroanstalter, där den nyss berörda fostran meddelas — förberedande soldatutbildning, i den andra avdelningen — vid vissa fortsättnings-skolor och föreningar — och i den tredje avdelningen — vid de högre läroanstalterna och i vissa, av krigsministern såsom därför lämpliga förklarade föreningar — bedrives fortsatt utbildning i sådan omfattning, att eleverna efter en ytterligare jämförelsevis kort utbildning skola kunna utnämnas till underofficerare, resp. officerare.

England.

Vid flertalet högre läroanstalter organiseras särskilda avdelningar för militär utbildning, vid elementarläroverken för gossar i åldern 14—17 år och vid universiteten för ynglingar i åldern 17—25 år, med ändamål att utbilda officerare för territorialarmén och till en mindre del (10 %) för reguljära armén. Deltagandet i denna utbildning är frivilligt men med förpliktelse till tvåårig tjänstetid. Utbildningen innebär icke något tvång att därefter övergå till officersyrket.

Likartad organisation, med uppgift att utbilda underofficerare och manskap till territorialarmén, finnes vid folkskolorna för gossar i åldern 12—17 år. Deltagandet är frivilligt.

En särskild skola, beräknad för 1,000 elever, finnes upprättad för att utbilda teknisk personal, och en annan skola, beräknad för 3,000 elever, för utbildning av lämpliga ämnen till mekaniker vid flygvapnet.

Frivilliga, av staten understödda, organisationer, »The Boys' brigades» och »The Lads' Drill Associations», samla till stora ungdomsläger ynglingar ur mellanskolor och folkskolor. Där bibringas deltagarna under uppfriskande lägerliv, fosterlandskärlek sinne för militärlivet samt förberedande militär utbildning. Det är många betydande män, som stå i spetsen för denna rörelse och som aktivt deltaga i lägerlivet.

Polen.

Gymnastik och idrott äro icke obligatoriska läroämnen i skolorna. På frivillighetens väg anordnas för skolungdomen *skolläger*, där kroppsovningar samt andra mer eller mindre rent militära övningar anordnas. Den drivande kraften i denna ungdomsrörelse utgöres av föreningar med fosterländska motiv; dock medverkar staten genom att kostnadsfritt ställa militära instruktörer, vapen, ammunition m. m. till förfogande.

Ett regeringsförslag föreligger emellertid, vilket avser en kraftig utveckling av ungdomens fysiska fostran och förberedande militära utbildning. Förslaget, som utgör ett led i den unga statens strävan till självbevarelse, har följande huvudinnehåll:

Den *fysiska fostran* avser för såväl manlig som kvinnlig ungdom obligatoriska kroppsovningar i alla skolor, såväl statens som enskilda.

Den *förberedande militära utbildningen* omfattar även den kvinnliga ungdomen, som skall erhålla undervisning i sjukvård och krigshjälpstjänst.

Den manliga ungdomens utbildning skall vara obligatorisk i alla statens skolor, i privatläroverk, i yrkesskolor och i seminarier. Utbildningen bedrivs fr. o. m. gymnasiernas 6. klass och i övriga läroanstalter, då eleverna nått motsvarande ålder, dels under läsåret, dels under ferierna i s. k. »skolläger».

Gossar, vilka före 16 års ålder avslutat sin skolutbildning, erhålla förberedande militär utbildning i av staten erkända föreningar i enlighet med av krigsministeriet uppgjorda utbildningsplaner. Även denna utbildning synes vara avsedd att bli obligatorisk.

Efter genomgången förberedande militär utbildning kan yngling, då han inkallas till tjänstgöring i aktiva armén — allt efter förvärvat färdighet — erhålla vissa fördelar, såsom förkortning av den obligatoriska tjänstgöringstiden, inträde i underofficersskola, hastigare befordran o. s. v.

Utbildningen, för vilken kommunerna skola ställa till förfogande och underhålla erforderliga terrängområden, skall handhas av officerare och underofficerare eller av andra därför lämpliga och av krigsministeriet godkända personer.

Italien.

Den militära förutbildningen är *frivillig*. Den utgör, sedan år 1925, en frivillig organisation inom den fascistiska milisen.

Rörelsen synes vara stadd i stark utveckling; enligt en uppgift i pressen omfattade den under år 1926 ej mindre än 200,000 ynglingar.

Inträde i rörelsen medför fördelar vid värnpliktens fullgörande ifråga om hastigare befordran m. m. och är allmänt eftersträvat; det beviljas blott åt dem, som anses lämpliga.

Rörelsen söker anslutning från ungdom i åldern 8—18 år. Utbildningen är förlagd till vintern och våren, under hänsynstagande till skolarbetet. Övningarna äga därför rum på helgdagar och på aftnar. Exempelvis voro övningstiderna i fjol för en ungdomsbataljon av milisen: söndagar 8.30—11.30 f. m.; torsdagar 8,30—10 e. m.

Nordamerikas Förenta stater.

I avsaknad av allmän värnplikt är det frivilliga försvaret synnerligen omhuldat och blomstrande. Detta frivilliga försvar inskränker sig icke till förberedande militär utbildning utan omfattar även i stor utsträckning vuxna män ur samhällets skilda lager.

Den förberedande militära utbildningen är inriktad särskilt på två mål. Scoutrörelsen och reservbefälsrekryteringen. Dessutom är att lägga märke till den framträdande roll idrotten spelar inom skolorna och hos ungdomen överhuvudtaget.

Scoutrörelsen är mycket blomstrande och omfattar, enligt rörelsens handbok, omkring en million medlemmar.

Utbildning till reservofficer eller reservunderofficer är målet för den förberedande militära utbildningen inom högre läroanstalter av olika slag samt vid universiteten. Militärvetenskap och taktik äro undervisningsämnen vid läroverk och universitet. Utbildningen är frivillig, men under intryck av den allmänanda, som råder, är anslutningen mycket stark, ehuru väl på senaste tiden även en viss oppositionsrörelse häremot framträtt.

Läroverkens elever och universitetens studenter äro, för militärutbildningen organiserade i kompanier och högre förband, med befäl ur sina egna led, och hava t. o. m. egna musikkårer. Staten tillhandahåller instruktörer, vapen, utrustning och medel till omkostnader i övrigt.

Frivillig militär utbildning för äldre eller yngre medborgare, i ålder fr. o. m. 16 år, äger rum å *medborgerliga militära övningsläger* (Citizens Military Training Camps). Lägren anordnas av krigsministeriet och avse att utbilda män ur skilda klasser till fosterlandets försvar. Övningstiden är fyra veckor. Anslutningen främjas genom stark reklam och genom förmånliga villkor för deltagarna. Resor, uniform, utrustning, förplägnad och förläggning består. Arbetsgivare uppmuntra tjänstemän och arbetare att deltaga. För många blir övningslägret en kostnadsfri semester.

General Pershing har en gång, i en vädjan till kongressen, uttalat sig på följande sätt om övningslägren. »Jag uppfordrar Er, M. H., att besöka ett eller flera sommarövningsläger, där utbildning äger rum under krigsdepartementets överinseende. Jag är övertygad, att ett sådant besök skall bliva givande. Jag tror också, att edert besök skulle uppskattas av våra frivilliga. Ni själva skulle utan tvivel med intresse finna, huru nyttiga våra övningar äro. Våra olika läger fylla olika uppgifter. I några utbildas nationalgardet, i andra de organiserade reserverna, i ännu andra erhålla lärjungar vid skolor och universitet utbildning till reservofficerare. I andra läger, de s. k. medborgerliga övningslägren, utbildas unga män, tillhörande alla yrken och samhällsklasser. Varje grupp har sin särskilda utbildning. De båda sistnämnda grupperna erhålla icke blott en fysisk och militär utbildning, utan de undervisas också genom föredrag, läsning och förelagda uppgifter i sina rättigheter och plikter såsom medborgare».

Enligt en tidskriftsuppsats skall under år 1924 i dessa övningsläger hava utbildats 34,000 officerare och 276,000 man.

Bil. 2.

Olika alternativ för fortsatt utbildning till reservofficer av aspirant, som genomgått fyra månaders förberedande militär utbildning.

Med hänsyn till den begränsade befälstillgången är i och för undvikande av en särskild utbildningsavdelning fördelaktigt, att utbildningen av sådana reservofficersaspiranter, vilka genomgått förberedande militärutbildning, redan fr. o. m. deras inträde i lagstadgad krigstjänst äger rum tillsammans med övriga reservofficersaspiranter.

Under förutsättning, att reservofficersutbildning vid infanteriet och intendenturtrupperna kommer att anordnas i huvudsaklig överensstämmelse med av chefen för generalstaben ingivet förslag med en sammanlagd tjänstgöring om 485 dagar, och i enlighet med förslagets ena alternativ i huvudsak förlagd till sommarmånaderna, nämligen med en tjänstgöringsperiod 1. året tiden omkring 14 juni—6 oktober, en tjänstgöringsperiod 2. året tiden omkring 1 maj—6 oktober, en tjänstgöringsperiod 3. året tiden omkring 13 januari—16 mars (vinter-tjänst) och en annan tjänstgöringsperiod samma år (eventuellt 4. året) tiden omkring 4 maj—6 oktober (reservofficerskurs vid krigsskolan och regementsövning), kan, om den förberedande militärutbildningen av omkring 120 dagar

sättes likvärdig med 1. årets tjänstgöring av omkring 113 dagar, reservofficersaspirant med förberedande militärutbildning befrias från 1. årets tjänstgöring. Han skulle då, därest hänsyn toges endast till hans militära utbildningsståndpunkt, kunna börja sin lagstadgade tjänstgöring tillsammans med de reservofficersaspiranter, vilka skola fullgöra 2. årets tjänstgöring. Denna tager emellertid enligt ovan sin början redan den 1. maj. Den yngling, vilken börjat sin förberedande militärutbildning sommaren mellan 2. och 3. ringen och avslutat den sommaren mellan 3. och 4. ringen, har följaktligen den 1. maj påföljande år ännu icke hunnit avlägga studentexamen. Således kan han, därest fordran på utbildning tillsammans med reservofficersaspiranter utan förberedande militärutbildning fasthålls, icke börja sin lagstadgade militärtjänst det år han avlägger studentexamen, utan först året därefter. Den yngling däremot, som först den sommar, då han blivit uppflyttad till 4. ringen, påbörjar förberedande militärutbildning och avslutar densamma under sommaren det år, han avlagt studentexamen, kan påföljande år börja sin lagstadgade tjänstgöring tillsammans med de reservofficersaspiranter, vilka då skola börja 2. årets tjänstgöring. Ur militär synpunkt synes intet vara att förlora därpå, att 2. årets förberedande militärutbildning förlägges till den sommar, vid vilkens början studentexamen avlagts. För dem, vilka ämna bedriva högskolestudier, vunnas härigenom den fördelen, att den *första* terminen vid högskolan bleve helt obeskuren, något som från högskolehåll betecknas såsom en beaktansvärd fördel.

Det alternativ, vilket här ovan avhandlats — *alternativ A* — är således — ehuru icke uteslutet — dock mindre lämpligt beträffande yngling, vilken redan *före* avläggandet av studentexamen avslutat den förberedande militärutbildningen. Det måste nämligen ur utbildningssynpunkt anses mindre lämpligt, att för sådan yngling nära nog två år komma att förflyta mellan tidpunkten för avslutandet av den förberedande militärutbildningen och påbörjandet av den lagstadgade tjänsten, emedan enligt vad ovan framhållits, han först sommaren efter den, då han avlagt studentexamen, kan påbörja sin första tjänstgöring tillsammans med de reservofficersaspiranter, vilka då börja 2. årets tjänstgöring. Huruvida yngling, varom här är fråga, skall kunna komma i åtnjutande av den med den förberedande militärutbildningen förenade förkortningen av utbildningstiden för reservofficer, bör därför göras beroende av visad lämplighet och erhållna betyg vid den förberedande militärutbildningen, varjämte en kortare tjänstgöring vid frivillig utbildningskurs även den sommar, studentexamen avlagts, bör ifrågasättas.

Därest man bortser från den förut med hänsyn till befälsstillgången framhållna önskvärdheten, att reservofficersaspiranter med förberedande militärutbildning skola fullgöra *hela* sin återstående reservofficersutbildning tillsammans med aspiranter utan förberedande militärutbildning, förefinnes större möjlighet att förlägga tjänstgöringen till perioder, vilka kunna förutsättas vara för reservofficersaspiranten särskilt lämpliga med hänsyn till studier eller förvärsarbete. Härvid kan dock icke ändring göras i den för genomgång av reservofficerskurs vid krigsskolan avsedda perioden, vilken med hänsyn till nämnda skolas organisation måste vara gemensam för alla reservofficersaspiranter. Svårigheten att förlägga de övriga utbildningsperioderna till för reservofficersaspiranterna lämpliga tider ligger icke minst däri, att aspiranternas individuella synpunkter härvid äro växlande. Tvenne huvudprinciper kunna dock särskiljas. Den ena innebär ett *sammanförande* av utbildningsperioderna till en *kortare tidrymd*, under vilken studier och förvärsarbete visserligen måste åsidosättas, varemot aspiranten snabbare når den tidpunkt, då han odelat kan ägna sig åt desam-

ma. Den andra innebär ett *fördelande* av utbildningsperioderna på en *längre tidrymd* i avsikt att i minsta möjliga mån vålla avbräck i studier och förvärvsarbete. Med hänsyn till dessa båda huvudprinciper äro nedanstående alternativ uppställda.

Alt. B. Efter fullgjord förberedande militärutbildning genomgår aspiranten den sommar, studentexamen avlagts, reservofficersaspirantskola — fullständig rekrytutbildning och underbefälsutbildning — med inryckning omkring den 14 juni och utryckning omkring den 17 december, d. v. s. omkring 185 dagar. Under följande år — 2. året — fullgöres vinterutbildning med inryckning omkring den 26 januari och utryckning omkring den 1 mars, d. v. s. omkring 33 dagar. Under samma år genomgås reservofficerskurs och fullgöres repetitionsövning, d. v. s. sammanlagt omkring 154 dagar. Repetitionsövningen detta år skulle för den, som så önskade, kunna uppskjutas till 3. året.

Vid detta alternativ — om sammanlagt 492 dagar — skulle följaktligen reservofficersexamen kunna avläggas redan året efter studentexamen.

Alt. C. Efter fullgjord förberedande militärutbildning genomgår aspiranten reservofficersaspirantskola — fullständig rekrytutbildning och underbefälsutbildning — den sommar, studentexamen avlägges — 1. året — med inryckning omkring den 14 juni och utryckning den 6 oktober, d. v. s. omkring 113 dagar, påföljande sommar — 2. året — med inryckning omkring den 27 juni och utryckning omkring den 8 september, d. v. s. omkring 72 dagar. Repetitionsövningen 1. året skulle dock, med hänsyn till fördelen för vissa aspiranter att kunna förfoga över den första höstterminen efter studentexamen obesuren, kunna uppskjutas till 2. året. Med hänsyn till reservofficersaspirantskolans uppdelning på tvenne somrar synes dock en förlängning av densamma motiverad, exempelvis genom inryckning 2. året redan den 10 juni, något som icke torde behöva medföra avbräck i studier. Vinterutbildning fullgöres 2. eller 3. året under samma tid, som vid alternativ B. Reservofficerskurs genomgås och repetitionsövning fullgöres 3. året. Uppskov med denna repetitionsövning till 4. året bör kunna medgivas.

Sammanlagda utbildningstiden skulle således vid detta alternativ uppgå till 492, eventuellt 509 dagar.

Beträffande de olika alternativens tillämpning må följande synpunkter framhållas.

Emedan alt. A. förutsätter, att reservofficersaspiranter med förberedande militärutbildning redan från början av den lagstadgade tjänstetiden utbildas tillsammans med aspiranter utan förberedande utbildning, kan alt. A. tillämpas oberoende av alt. B och C.

Önskvärt vore, att *både* alt. B och C kunde tillämpas, då därigenom anpassning i möjligaste mån vunnas efter aspiranternas olikartade, individuella önskemål. Möjlighet till tillämpning av *båda* alternativen är beroende närmast av en sådan anslutning av reservofficersaspiranter såväl till det ena som det andra alternativet, att avdelningar av ur utbildningssynpunkt tillräcklig storlek erhållas.

Bil. 3.

Kostnadsberäkning för förberedande militärutbildning för blivande reservofficersaspiranter.

Av *förläggningskostnader* hava kasernutredning och förplägnadsutredning upptagits till samma belopp som för värnpliktiga nämligen till 7 resp. 5 öre, tvätt, bränsle och lyse med hänsyn till sommarförläggningen till ett något lägre belopp, nämligen 20 öre (för värnpliktiga torde motsvarande kostnad utgöra 35 à 40 öre). Sammanlagda kostnaden per elev och dag blir således 32 öre samt per elev och kurs 19:20 kr.

Sjukvårdskostnader hava upptagits till samma belopp som för värnpliktiga, nämligen 3½ öre per dag; således per elev och kurs 2:10 kr.

Munderingskostnaderna hava upptagits till 60 öre per elev och dag eller något högre än för värnpliktiga — 55 öre — emedan utlämnade uniformer i större utsträckning än för dessa måste ändras för att bli välsittande och emedan för samma ändamål nytillverkning av lägre storleksnummer i vissa fall torde bli erforderlig. Kostnaden per elev och kurs bliver således $60 \times 0.60 = 36$:— kr.

Mathållning har upptagits till samma belopp som för värnpliktiga, nämligen 1:— kr. per dag. Kostnaden per elev och kurs bliver således 60:— kr.

Vapen och ammunition m. m. Under förutsättning att för varje elev anslås under vardera sommaren: 50 skarpa, 50 lösa och 50 kammarpatroner, uppgår kostnaden härför, enligt nu gällande pris till 5:—+2:—+0.75 kr. per elev och år. Målskjutningsmateriel, rengöringsmedel och ersättning för slitning av vapen beräknas till sammanlagt 4.25 kr. per elev och år. Sammanlagda kostnaden för vapen och ammunition bliver sålunda 12:— kr. per elev och år.

Övningskostnader, inberäknat fälttjänstövningar och i samband därmed stående transporter, beräknas till 25:— kr. per elev och år, *avlöning* (penningbidrag) åt eleverna sättes lika som för värnpliktig — 50 öre per dag — *resekostnader* sättas lika med den för värnpliktig student beräknade — 10:— kr. per elev och kurs. *Undervisningsmateriel, böcker och kartor m. m.* upptagas till 5:— kr. per elev och kurs, *rese- och traktamentsersättning åt befäl och lärare* till 30:— kr. per elev och kurs, *expeditionskostnader* till 2:50 kr. per elev och kurs.

Diverse omkostnader, närmast avsedda för avlöning åt den personal, som måste anlitas för förläggningslokalernas iordningställande, grövre handräckningssysslor samt åt kokerska, hava upptagits till 6 öre per elev och dag. Kostnaderna för elev och kurs bliver sålunda $6 \times 0.60 = 3$:60 kr.

Idrottsmateriel, kostnader för »nytta och trevnad» och oförutsedda utgifter hava beräknats till 2:50 kr. per elev och kurs.

Tablå

utvisande kostnaderna för förberedande militärutbildning för blivande reserv-officersaspiranter.

A n s l a g	K o s t n a d (K r.)			
	Per elev och kurs	Yngre kurs (220 elever)	Äldre kurs (180 elever)	Två kurser om samman- lagt 400 elever
Förläggningskostnader	19: 20	4,224: —	3,456: —	7,680: —
Sjukvård	2: 10	462: —	378: —	840: —
Munderingskostnader	36: —	7,920: —	6,480: —	14,400: —
Mathållning	60: —	13,200: —	10,800: —	24,000: —
Vapen och ammunition	12: —	2,640: —	2,160: —	4,800: —
Penningbidrag	30: —	6,600: —	5,400: —	12,000: —
Övningskostnader	25: —	5,500: —	4,500: —	10,000: —
Kostnader för resor vid in- och utryckning	10: —	2,200: —	1,800: —	4,000: —
Undervisningsmatr., böcker och kartor m. m.	5: —	1,100: —	900: —	2,000: —
Rese- och traktamentsersättning åt befäl	30: —	6,500: —	5,500: —	12,000: —
Expeditionskostnader	2: 50	550: —	450: —	1,000: —
Diverse omkostnader	3: 60	792: —	648: —	1,440: —
Idrottsmateriel, kostnader för »nytta och trevnad», oförutsedda utgifter	2: 50	550: —	450: —	1,000: —
Summa	237: 90	52,238: —	42,922: —	95,160: —